

Påvirkningsmuligheter i vannkraftutbygginger

Bakgrunn:

For en del år siden uttalte da- og nåværende Statsminister Jens Stoltenberg i sin nyttårstale at tiden var over for de store vannkraftutbygginger i Norge. Likevel har det vist seg at utbyggingen av vannkraft igjen er en trussel mot flere av våre beste padleelver. Gøyst i Telemark er utbygd, Skogsåa kan følge etter, Langedalseelva i Møre- og Romsdal ser ut til å være tapt, og flere kan fort stå for tur da det hoper seg opp med søknader om bygging av kraftverk hos NVE. Omlegging til klimanøytral kraft i Europa og et press for å øke den rene kraftproduksjonen i Norge fører til at norsk vannkraft er en etterspurt vare. Fortsatt kan vi oppleve store utbygginger, men det er i stor grad mellomstore og mindre kraftverk – såkalt *småkraft* – som i dag er den største trusselen mot våre padleelver. Mye av de større utbyggingene er i dag unnagjort, og ved å bygge ut mange, men små kraftverk som utnytter de mindre elvene, ser man for seg at kraftbehovet skal kunne dekkes inn. Dessverre er det ofte nettopp de samme elvestrekningene som er de beste å padle i. Dersom vi ikke makter å synliggjøre våre behov risikerer vi å tape mot utbyggere og grunneiere, som i disse tilfellene ofte har sammenfallende interesser. Både kraftbransje og padlere leter etter det samme; nok vann og fallhøyde. Dette er en interessekonflikt som elvepadlerne kommer til å tape dersom vi ikke synliggjør oss!

Erfaring viser at der det lokale fanger opp planene på et tidlig tidspunkt og engasjerer seg, gjerne i samarbeid med andre friluftsansjasjoner (Jeger og Fisk, Naturvernforbundet, Natur og Ungdom, Turistforeningen, etc.) er mulighetene for å påvirke størst. Enkeltpersoner når sjelden fram - en må ha en medlemsmasse i ryggen og en god organisering. Vi lever tross alt i et organisasjonssamfunn. Eksempler på hvor vi har lyktes er Jori (vernesamling på slutten av 90-tallet organisert sentralt), Kilandsfallene i Aust-Agder og Raundalselva.

Det er ikke til å legge skjul på at forbundet også har mye å lære når det gjelder arealforvaltning og vernesaker. Det ligger imidlertid et regionalt apparat klar til å hjelpe oss. Navnet er FNF - Forum for natur og friluftsliv (klikk [denne](#)⁽¹⁾ lenken). Prisen er at klubbene engasjerer seg. Det er opp til oss om vi synes feltet er så viktig at vi vil ta oss bryet!

Som elvepadlere er vi en relativt marginal gruppe av personer, sett i et nasjonalt perspektiv. Dermed er fokuset på sporten vår relativt liten, selv om den går inn under kategorien friluftsliv. Det er derfor viktig at vi synliggjør bruken av elvene mest mulig. Har man synliggjort bruken gjennom publisert

media (aviser/tv) kan man bruke dette som dokumentasjon ved senere anledninger.

Juridisk bakgrunn

Før et konsesjonsvedtak treffes skal forvaltningsorganet (NVE/OED) påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Dette prinsippet er nedfelt i forvaltningsloven (fvl) § 17, første ledd og § 37, 1. ledd. For å kunne oppfylle dette kravet for utbyggingssaker må man ha en bred høringsrunde. Det betyr at alle de organisasjoner, interessegrupper etc. som blir særlig berørt av en utbygging må gis anledning til å sette seg inn i sakens dokumenter og komme med en uttalelse før et vedtak treffes, jfr. prinsippet i fvl § 37, 2. ledd.

Hvordan står vi sterkest til å påvirke en utbygging?

1 – Organiser deg og rekrutter folk til padling. Bli med i den lokale klubben og sjekk at den er medlem i NPF. Få så mange som mulig engasjert i aktivitet i elven: Sammen står vi sterkere.

2 – Følg med på hva som skjer i kommunen din. Gjerne også kommunene rundt. Hører du rykter om utbyggingssplaner – kontakt NPF. Kommuneplaner for arealplanlegging er bra å titte på. Hvis det kommer opp noe som interessant for padlerne så få klubben til å uttale seg.

3 – Følg med på sidene til [NVE](#)⁽²⁾. Her kan du finne ut mer om inneliggende søknader osv. NVE behandler alle søknader som omhandler konsesjoner for vannkraft, noen ganger i samarbeid med Olje- og Energidepartementet. [Denne](#)⁽³⁾ nettadressen er det viktig å følge med på. Her kan du finne alle søknader osv. inneliggende hos NVE.

4 – Registrer klubben din hos NVE som en interesseorganisasjon/høringspart. Da får du tilsendt papirer tidlig i prosessen og du har da mulighet til å sende inn meldings-/ høringsuttalelser.

5 – Sørg for et godt samarbeidsklima med andre interesseorganisasjoner. Har du friluftorganisasjoner, raftingselskaper etc. i kommunen som du kan samarbeide med er det godt å skape kontakt – start gjerne med en telefon – før utbyggerne kommer med søknaden. Da er nemlig allerede et par muligheter for påvirkning tapt.

Forskjellige søknadsprosesser

NVE skiller mellom to typer utbygging; *store* og *små* utbygginger. Skillet mellom disse to typene er definert ut ifra hvor mye kraft de generer. Dette har en klar sammenheng med størrelsen på naturinngrepet som kommer i forbindelse med utbyggingen. Det viktigste for oss er at de store utbyggingene krever en *melding* og en *konsesjonsutredning (KU)* før søknaden blir innsendt og behandlet. For oss er det mulig å kommentere meldingen med en høringsuttalelse og det arrangeres ofte folkemøter i de berørte kommunene der man bør delta og gjøre seg synlig. Både i meldingsfasen og på folkemøtet er det mulighet for å påvirke *hva* som skal utredes av konsekvensutredningen. Konsekvensutredningen er en del av konsesjonsutredningen. Her kan padlere for eksempel få inn et krav om at betydning for padleaktivitet, rafting, eller annen friluftsvirksomhet skal utredes. Kommer du tidlig inn i prosessen så har du større mulighet til å påvirke utfallet av saken.

Hva gjør jeg hvis det kommer inn melding/søknad om utbygging i en av «mine elver»?

1 – Engasjer deg. Slike prosesser kan gå raskt og det er viktig å komme på banen *så tidlig som mulig*. Du har virkelig ingen tid å miste. Skriv innlegg i avisene og svar på motinnlegg. Få oversikt over hva de faktisk kommer til å gjøre.

2 – Kontakt NPF. Padleforbundet har deltatt i mange slike saker før. De kjenner til saksgangen på slike prosesser og har mulighet til å uttale seg på vegne av alle padlerne i Norge. De har også samarbeidspartnere. I de suksesshistoriene som finnes har det vært et lokalt og sentralt samarbeid. Det finnes også mange som er interesserte i å støtte saken din, ikke bare elvepadlere. Andre padleklubber i nærheten, Naturvernforbundet, lokale fiskeforeninger eller andre interesseorganisasjoner. Om man ikke har de samme interessene så kan de sammenfalle litt og synergieffekten man får ved å få flere til å uttale seg kan være avgjørende for utfallet av saken.

3- Delta på folkemøter. Da kommer dere på banen tidlig og kan være med på å styre hva som skal utredes i konsekvensutredningen. Det er ikke sikkert at utbygger vet om at det elva blir brukt til friluftsliv.

4 – Skriv meldings-/ høringsuttalelse der du argumenterer godt for de verdiene elva representerer

for din klubb. Hva vil dere tape på at denne elva eller dette strekket forsvinner? Men ikke overdriv. Fyll på med dokumentasjon fra aviser, elveguider, padlefilmer (egne og internasjonale). Vær konstruktiv i uttalelsen, det går an å få til en annerledes utbygging enn kraftselskapet har tenkt i utgangspunktet dersom man inngår en dialog. Det går også an å sikre andre deler av elva hvis man godtar denne utbyggingen. Padleinteressene kan sikres på andre måter enn ved fullstendig fornektelse. Bestemte ordninger for vannføringer eller vern av andre deler av elva kan være en idé. Det kan også være med på å styrke saken din i utgangspunktet. Det viktigste er uansett at man uttaler seg.

5 – Vær utholdende. Kraftselskapene kan dra saker ut over flere år. Ikke gi deg. Jo mer du står på, jo mer synliggjør du hvor viktig denne elva er.

Hvis jeg finner ut av dette alt for sent:

1 – Det er mulig å klage. Selv om en søknad er behandlet. Flere saksopplysninger som kan ha betydning for vedtaket kan gi grunn for å behandle hele saken på nytt. Det kan også være andre grunner til å sende inne en klage. Men det er viktig å gjøre det så raskt som råd. Forvaltningsloven avgrenser fristen for klager til ett år.

2 – Kontakt NPF. De har vært med på slike saker før. Her er det hjelp å få.

Viktige verktøy:

Vassdragsnummer

Alle elvene i Norge har et såkalt vassdragsnummer, for eksempel 098.5B Langedalselva. Alle søknader inneholder vassdragsnummer og for å finne ut om det er den elven du tror kan du finne fram vassdragsnummeret med kartverktøyet [NVE Atlas](#)⁽⁴⁾ (trykk for å følge lenken).

- Zoom inn til ønsket område og kryss av et eller flere av temaene for vassdrag:
  - Vassdragsområde
  - Nedbørfelt til hav
  - Sidenedbørfelt
  - REGINE-enhet (minste NVE-inndelingen av vassdrag)
    - (OBS Jo lenger du zoomer inn i kartet jo flere tema dukker opp i listen)
- Trykk så på 'Oppfrisk kart'-knappen over temalisten.
- Kryss av hvilket tema du ønsker tabelldata for (i eks. under 'Nedbørfelt til hav').
- Trykk på den lille runde knappen med en «i» inni over selve kartbildet, deretter på nedbørfeltet i kartbildet.
- Egenskaper dukker opp i tabell under kartbildet.

Saksgangen

For å få litt oversikt over saksgangen i en slik prosess anbefaler vi i TKE at du ser på [denne siden](#)⁽⁵⁾. Faktaark og saksbehandlingsrutiner som ligger under «Trinn 4» er det viktig å lese. Disse kan gi svar på en del av dine spørsmål. Denne siden gjelder for små utbygginger, men du kan bytte til store utbygginger i fanen på venstre side (på nettsiden).

Linker i teksten:

- (1): <http://www.frifo.no/Default.asp?WCI=DisplayGroup&WCE=60&DGI=60>
- (2): <http://www.nve.no>
- (3): <http://www.nve.no/no/Konsesjoner/Konsesjonssaker/Vannkraft/>
- (4): <http://atlas.nve.no>
- (5): <http://www.nve.no/no/Konsesjoner/Vannkraft/Smaakraft/Praktisk-veiledning/>